

ВПЛИВ ГЕОЕКОНОМІЧНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ УКРАЇНИ НА РЕАЛІЗАЦІЮ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Матюшенко І.Ю.

Головне управління зовнішньоекономічних зв'язків та європейської інтеграції
Харківської обласної державної адміністрації

В сучасних умовах економічного зростання в Україні особливої актуальності набуває розгляд *проблем* гео економічної орієнтації країни, вирішення яких стимулювало б широкомасштабне оновлення структури виробництва України та підвищення ролі інтелектуального капіталу.

Логіка світового розвитку показує, що приєднання України до якого-небудь більш великого економічного об'єднання неминуче. Мається лише одна альтернатива – ЄС або СЕП. Головне питання визначення стратегії – на яких умовах буде проходити таке приєднання. Безперечно, політика обох угруповань (ЄС так само як і СЕП) буде спрямована на максимальне зближення України з цими інтеграційними об'єднаннями. За цим стоять досить прагматичні інтереси сторін, що беруть участь.

Першим кроком до зближення з **Європейським Союзом** в економічному плані повинний стати вступ України до Світової організації торгівлі. Відкладання на майбутнє цього кроку може мати *тяжкі наслідки* як для України, так і для її регіонів, бо, по-перше, неможливо підвищити конкурентоспроможність національних виробників умовах обмеженої конкуренції та надання окремим підприємствам і галузям надмірних пільг. По-друге, якщо процес приєднання України вийде за межі 2005 року, то ми втратимо шанс взяти активну участь вже сьогодні у формуванні нових параметрів світової торговельної системи.

Але на сьогоднішній час керівництво ЄС свою пропозицію Україні зробило тільки у вигляді надання статусу «нового сусіда» та розширеного «плану дій» і чітко заявило про віддаленість перспектив приєднання її до ЄС. Необхідно враховувати і друге дно європейських пропозицій. По суті, пропозиція Європи передбачає наступне: давайте співробітничати (конкурувати) негайно зараз, причому на ринку України, а співробітничати на своїх європейських ринках нам з вами просто нема рації – вони і так забиті продукцією. Економіка ЄС підпорядкована стратегії експансії, експансії виробництва, виходу на нові ринки і таке інше. Розширення – це закон для тієї форми суспільного виробництва, що культивується в ЄС. Українська промисловість теж може сьорбнути лиха при такому підході, тим більше, що стратегія власного розвитку в Україні тільки сформульована і починає реалізовуватися.

Перед Україною сьогодні стоять непрості питання щодо зовнішніх ринків. Держава має експортоорієнтовану економіку, особливо це стосується металургійної промисловості (тобто має сировинну структуру експорту). Це значить, що вітчизняна економіка залежить від зовнішнього ринку більше, ніж від внутрішнього. Саме тому Україна об'єктивно завжди буде мати орієнтир на СОТ як на структуру, що володіє переважною кількістю світових ринків збуту.

Безумовно, після вступу України до СОТ і придбання статусу «нового сусіда» може розширитися ринок для української продукції, підсилиться захист

прав інтелектуальної власності, будуть застосовуватися устояні правила конкуренції. В той же час, переваги вільного доступу на ринки країн-членів СОТ для основного кола харківських підприємств менш привабливі, ніж для деяких інших областей України. Такі переваги, перш за все, стосуються сировини та стандартизованої продукції. У значно меншій мірі – високотехнологічних виробів, обмін яких у світовому господарстві здійснюється переважно в рамках технологічної спеціалізації та транснаціональних корпорацій.

Сьогодні Харків – це визнаний центр наукомісткої індустрії. У структурі промислового виробництва області найбільшу питому вагу мають харчова промисловість – біля 30% (а по Україні – лише 18 %), машинобудування – біля 24% (відповідно по Україні - 12,5 %), паливно-енергетичний комплекс – 26% та 28 % відповідно. Металургія та оброблення металу для регіону є обслуговуючою галуззю, яка працює на вторинній сировині. Її питома вага складає 2 %, тоді як по Україні – біля 23 %. Частка хімічної та нафтохімічної промисловості в області і Україні в цілому приблизно однакова – біля 7 % і 6 % відповідно. Але в Харківщині практично половина її обсягів займає фармацевтичне виробництво, що випускає 40 % готових лікарських форм в Україні, третина яких спрямовується на експорт.

Харківська область має цілий ряд базових підприємств машинобудування, що вже сьогодні працюють на світовому ринку і продукція яких відповідає світовому рівню за співвідношенням “ціна-якість”. Але розраховувати на підвищення конкурентоспроможності цих підприємств на світовому ринку можна лише у разі створення “вітчизняних” транснаціональних корпорацій. Це світова практика, і Україна не має іншого шляху.

Потенційними стрижнями таких корпорацій можуть стати: в *авіаційному виробництві* – Харківське державне авіаційне виробниче підприємство і ДП “ХМЗ ФЕД”, у виробництві *турбін і електрогенераторів* – ВАТ “Турбоатом” і НВО “Електроважмаш”, *електричного й електронного устаткування* – ЗАТ “Південкабель”, ДП „Завод ім.Шевченка”, ДП “Харківський релейний завод”, ВАТ “Харківський електроапаратний завод”, *бронетехніки* – ДП “Завод ім. Малишева”, *систем керування складними технічними об'єктами* – ВО “Комунар”, деяких видів *верстатів і спеціального оснащення* – ВАТ “Харверст”, ВАТ “Харківський завод агрегатних верстатів”, ТОВ “Харківський завод підйомно-транспортного устаткування”, ВАТ “Світло шахтаря” та інші.

Якщо для України основними експортними товарами у 2001 - 2004 роках були металопродукція (42 %), хімічна продукція (15 %) та зерно, а експорт продукції машинобудування був на рівні 10 - 15 %, то для Харківської області близько 43 % експорту складають саме машини та устаткування, а більше 9% - транспортні засоби. Така структура експорту області цілком відповідає загальносвітовим тенденціям скорочення експорту металів, текстильних виробів і сільгосппродуктів на фоні динамічного зростання експорту товарів з високою доданою вартістю – високотехнологічної продукції, зокрема аерокосмічної техніки, енергетичного устаткування, приладів та інструментів, а також експорту послуг та інформаційних технологій.

Зовнішня торгівля Харківської області за 2001 – 2004 роки характеризується зростанням зовнішньоторговельного обороту. Так, у 2001 році зовнішньоторговельний оборот області виріс майже на 18%, а за 2004 рік - виріс вже на 67,7% і склав 2,25 млрд. дол.США. У структурі експорту області питома

вага високотехнологічної продукції виросла з 34% у 2001 році до 47% у 2004 році.

Однак, при тому, що на машинобудівну продукцію припадає найбільша частка загального обсягу експорту області, у значній мірі це часто застаріла продукція з низьким рівнем якості і високою металоємністю. Для її виробників пристосування решти підприємств до роботи в умовах відкритої економіки – велике питання. У 2001 - 2004 роках іноземні інвестиції у машинобудування склали лише **10 %** від усіх інвестицій в промисловість. Від загальної кількості харківських підприємств інноваційно активних ще зовсім небагато – біля **20 %**. В умовах насиченості світового ринку машинами і обладнанням збереження та розширення експорту можливо лише за умов підвищення якості нашої продукції до світового рівня, інакше ми не зможемо протистояти експансії більш досвідчених гравців на міжнародних ринках товарів, послуг та технологій.

Одним з головних негативних явищ на загальнодержавному рівні, яке ми спостерігаємо останні роки – це фактичне припинення державної підтримки винахідницької діяльності. Повністю скасовані пільги щодо оподаткування, які діяли в середині дев'яностих років для підприємств, що використовували запатентовані продукти і технології. Зруйновано систему заохочення інноваційної діяльності на виробництві та в науково-дослідних установах. Внаслідок цього в переважній більшості підприємств та наукових організацій винахідницька діяльність повністю припинилась. Діяльність об'єднання винахідників і раціоналізаторів України фактично призупинилася, а регіональні Центри науково-технічної і економічної інформації поки що не в змозі виконувати функції сприяння винахідникам, не в останню чергу - через відсутність фінансування і кваліфікованих кадрів. В цілому рівень фінансування науково-технічної діяльності в Україні наблизився до рівня видатків СРСР початку 50-х років. Тому не випадково, що наприклад у Харківській області у минулому році було використано лише 600 винаходів (по Україні - 3592 винаходів), що складає 0,02 винаходу на душу населення. Цей показник, як і в Україні в цілому, в десятки разів менше, ніж в розвинутих країнах світу. Особливо небезпечний подібний стан справ науково-технічної діяльності на тлі намірів щодо європейської інтеграції [3].

До стримуючих факторів можливо віднести і не досить значний рівень розвитку малого та середнього бізнесу, а саме цей сектор економіки є найбільш інноваційно активний. Наприклад, в Харківській області підприємства малого та середнього бізнесу виробляють 10,9% від загального обсягу виробництва по області, це виходячи із загальної ситуації в Україні досить багато для такого промислово потужного регіону як Харківщина, при цьому майже половина цієї продукції носить інноваційний характер. Але зрозуміло, що саме у малому та середньому бізнесі ще безліч невикористаних інноваційних резервів. Для прикладу, частка продукції, яка вироблена малим бізнесом, в загальному обсязі виробництва регіонів-побратимів Харківської області складає: Белгородська область - 15%, Московська область – 33,3%, Великопольське воєводство – майже 70%.

Наступна проблема пов'язана з необхідністю реорганізації інтелектуального сектору. При інноваційному шляху розвитку найбільш перспективними виявляються сфери економіки з самими „короткими” ланцюжками „ресурси – товар” і найменшою потребою у високому рівні спеціалізації і кооперації. Тому сфера виробництва інтелектуальних продуктів в

умовах перехідної економіки є однією з найбільш вигідних, оскільки для неї ланцюжок „ресурси – товар” надзвичайно короткий, а це забезпечує мінімізацію витрат у процесі просування такої продукції на ринки. Інтелектуальний потенціал повинен розглядатися як найважливіший стратегічний ресурс, потенційно здатний створити передумови для широкомасштабного залучення продуктивного капіталу і істотно підсилити його експортний потенціал. Кращим методом розпорядження інтелектуальним потенціалом є продаж не праці, а інтелектуальних продуктів, тобто продуктів діяльності співорганізованих належним чином науково-дослідних колективів. Треба розуміти, що мозок, знання, професіоналізм – це великий капітал, причому капітал з властивістю постійного відновлення та зростання.

І остання із проблем, найголовніша – проблема залучення інвестиційних ресурсів. Реалізація структурно-інноваційної моделі розвитку економіки Харківської області потребує і адекватних інвестиційних вкладень. І хоча у першій половині 2005 році, завдяки активним діям Уряду, відбулося поживлення інвестиційної діяльності, питома вага інвестиційних ресурсів в економіці держави є ще недостатньою для повноцінних інноваційних перетворень.

У Харківській області за I півріччя 2005 року збільшення прямих інвестицій в 5,2 рази перевищило аналогічний показник I півріччя 2004 року. За обсягами прямих іноземних інвестицій область продовжує займати восьме місце (їй передують м.Київ, Дніпропетровська, Київська, Запорізька, Донецька, Одеська, Львівська області). За 2001 - 2004 роки залучено в 1,8 рази більше іноземних інвестицій, ніж за період з 1993 по 2000 рік. При цьому, більше **55%** іноземного капіталу вкладено саме в інноваційно активні галузі економіки Харківщини.

Ресурсом залучення інвестиційних коштів інноваційної спрямованості може бути інтеграція потенціалу всіх можливих преференційних механізмів щодо стимулювання вкладення інвестицій у науково-технічну сферу й наукомісткі виробництва. Наприклад, на Харківщині доцільно поєднати можливості СРІД і технопарку „Інститут Монокристалів”, але це буде у повній мірі можливо тільки у разі скасування мораторію на затвердження інвестиційних проектів в рамках СРІД. Позиція Уряду стосовно припинення діяльності неефективно працюючих зон та територій цілком слушна, але ті зони та території, що працюють стабільно, повинні працювати. Наприклад, в Харківському регіоні основний показник ефективної діяльності територій пріоритетного розвитку - сальдо між відрахуваннями в бюджет та пільгами - вже через три роки діяльності ТПР не є від’ємним. Тобто, на нашу думку, доцільним буде запровадження диференційованого підходу щодо подальшої дії мораторію.

Безперечні досягнення Харківської області на протязі останніх чотирьох років підвищили конкурентоспроможність нашого регіону як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Але сьогодні, виходячи з інтересів Харківщини, треба визначити *три найважливіші питання*, які постають в умовах вступу до СОТ як першого кроку до реального членства в ЄС [4]:

а) **найефективніше використання переваг** членства України в СОТ – ці переваги більше стосуються ринків сировини та стандартизованої продукції з низьким рівнем прибутків.

Для Харківщини це, насамперед, *харчова та сільськогосподарська продукція*, ринки якої "прикриваються" або жорстко захищаються в багатьох

країнах світу. У значно меншій мірі розраховувати на дію ефекту торговельної лібералізації в нашій області може лише обмежене коло потужних промислових підприємств, що виробляють високотехнологічну продукцію світового рівня. На Харківщині це підприємства *аерокосмічного комплексу, танкобудування, енергетичного машинобудування, виробники програмної продукції та телекомунікаційного обладнання*, які вже працюють на міжнародному ринку (але ще потребують підвищення якості продукції до світового рівня).

б) формування механізму *нейтралізації або мінімізації негативних наслідків* вступу України до СОТ – для нас дуже гострою є проблема *реструктуризації підприємств радіоелектронної промисловості, верстатобудування, тракторного та сільськогосподарського машинобудування*.

Зростання відкритості національної економіки при відсутності коштів на реструктуризацію цих підприємств може привести до їх остаточного банкрутства. Тому важливим є використання українською стороною "резервів" захисту, а саме: вирівнювання існуючих в Україні тарифних бар'єрів з рівнем країн-членів СОТ для тієї промислової продукції, в тому числі харківської, яка не потребує сильного захисту.

в) *переведення взаємодії держави та бізнесу* (в тому числі на регіональному рівні) *на якісно нові засади*.

Необхідно, щоб урядові та обласні структури були націлені на просування вітчизняних товарів на ринки інших країн та захист внутрішнього ринку через жорсткі вимоги до якості, екологічності, безумовної відповідності імпортованих товарів національним та міжнародним системам стандартів. Вони повинні взяти на себе видатки зі створення інформаційних систем для приватного бізнесу, які надають рекомендації експортерам щодо політичного, підприємницького та інвестиційного клімату інших країн; розвивати інфраструктурні компанії, надавати їм підтримку на державному і обласному рівнях.

Нові перспективи ЄС вимагають заново оцінити і значення **Єдиного економічного простору**, що формується Україною, Росією, Білоруссю і Казахстаном [5]. СЕП у даний час – це дійсно об'єднання сильних зі слабких. Але при усіх своїх недоліках СЕП дає Україні головну перевагу - наявність ринку збуту українських товарів і можливість еволюційного розвитку власної економіки на основі приблизно рівної конкуренції. Глобалізація вже привела до того, що інвестиції легко перетікають з однієї групи країн в іншу. Уже сьогодні очевидний той факт, що все більше інвесторів переводять свої капітали в Китай, а в перспективі – у Росію і в Україну. Останнім часом багато говориться про можливий перенос виробництва в країни з дешевою робочою силою, маючи на увазі Україну. Однак навіть тут позиції України неоднозначні. Після приєднання нових членів Європейський Союз має резерв дешевої робочої сили, а початок вільного руху людей перенесено на 7 років. Тому європейські інвестиції будуть спрямовуватися в ці нові країни, а не в Україну.

З іншого боку, варто враховувати прогнози МВФ про те, що в середньостроковій перспективі іде загальносвітове здешевлення робочої сили. Ті товари, у вартості виробництва яких значну частину займає робоча сила, також подешевіють. Основним двигуном цього процесу буде все більш велика відкритість Китаю і посилення його впливу на світову економіку. Тому об'єктивно інтерес до інвестування в проекти, пов'язані зі створенням

трудомістких виробництв у країнах з мінімальною оплатою праці, зміниться на користь *високотехнологічних виробництв і послуг*.

Таким чином, високотехнологічне співробітництво є пріоритетним для країн – учасниць ЄЄП.

У ході багатомісячних переговорів чотирьох країн-засновників з'ясувалося, що члени ЄЄП по різному бачать кінцеву мету створеної організації. Різношвидкісна інтеграція, запропонована Україною, розглядається як можливість для невступу України на ті рівні інтеграції, що не будуть їй прийнятні. Наприклад, ЄЄП перешкоджає би вступові України в СОТ, якби був митним союзом. Митний союз припускає використання загального з членами ЄЄП митного тарифу, тобто товари, що надходять в Україну з третіх країн, повинні обкладатися таким же митом, як у Росії, Казахстану і Беларусі. При цьому рівень захисту ринку України буде ідентичним рівневі захисту ринків інших членів ЄЄП, що не завжди буде відповідати інтересам українських виробників.

Однак, очевидно, що *російський ринок*, що споживає продукцію українських підприємств, стає *головним фактором, що стимулює сьгоднішній промисловий ріст України*. Обсяги взаємної торгівлі України і Росії стійко зростають протягом от уже п'яти останніх років. Якщо в 1999 р. товарообіг двох країн складав всього 7,3 млрд. дол., то вже в 2002 р., за даними українського статкомітету, він досяг 12,1 млрд.дол. У 2003 – 2004 роках у торговельних відносинах двох країн спостерігається дійсний бум. Протягом 2003 р. обсяг товарообігу зріс на 27,9% у порівнянні з 2002 р. і досяг 15,4 млрд.дол.

Першими результатами реалізації угод про створення ЄЄП стало прийняття Росією закону про перехід на стягнення ПДВ на нафту і газ за принципом країни призначення. Росія, зацікавлена в поглибленні економічного співробітництва з Україною, пішла на серйозні поступки – прийняття закону означає, що близько 800 млн. дол. ПДВ надійде з наступного року в український (а не російський) бюджет. Росія зі своєї сторони розраховує, що втрати будуть компенсовані за рахунок загального росту товарообігу між країнами, імпульс якому дає нова угода.

Крім того, одним з перших конкретних кроків ЄЄП є намір створити спільний ринок зерна, що дозволить проводити збалансовану цінову політику на зерновому ринку всіх країн СНД. Росія також у найближчі кілька років готова ліквідувати й інші обмеження, що перешкоджають доступу українських товарів на російський ринок. Так, уже до кінця 2005 року будуть зняті обмеження на імпорт з України кондитерських виробів, а до 2007 року буде забезпечений вільний доступ на російський ринок українського цукру. Продовжуються переговори по найважливішим для української економіки питанням постачань стали і металопродукції. Зараз важливо домогтися, щоб український метал мав можливість конкурувати на рівних з російським металом, насамперед – при рівних цінах на енергоносії.

Зовнішньоторговельні зв'язки Харківської області з Російською Федерацією сьгодні помітно поліпшуються. За 5 місяців 2005 року зовнішньоторговельний оборот області з Російською Федерацією виріс на 37% і склав 236,9 млн.дол.США (або 30,4 % від усього зовнішньоторговельного обороту області за зазначений період). Необхідно підкреслити, що зовнішня торгівля харківських підприємств з російськими підприємствами характеризується в першу чергу різким зростанням продажу та кооперації у виробництві саме *високотехнологічних виробів*.

Дуже динамічно розвивається співробітництво з регіонами-побратимами Російської Федерації. Причому, переважає зовнішня торгівля саме у високотехнологічній сфері. Так, за підсумками першого півріччя 2005 року: з *Московською областю* зовнішньоторговельний оборот збільшився на 40,35%, при цьому харківський експорт зріс на 61% і перебільшив імпорт у 2,5 рази. З *Белгородською областю* торговельний оборот збільшився на 30,3% (експорт зріс на 33,2% і перебільшив імпорт у 3,8 рази), з *Курською* – на 10%. Таку ж динаміку показує й наше співробітництво з регіонами – партнерами Білорусі та Казахстану.

Особливу роль у створенні та укріпленні ЄСП відіграють області та регіони, які знаходяться по обидві сторони українсько-російського кордону. Сьогодні можна впевнено стверджувати, що **українсько-російське прикордоння** – випробувальний полігон ЄСП, виставка досягнень, в першу чергу, економічної співпраці. На прикордонні регіони сьогодні приходиться 20% російсько-українського товарообігу, а темпи інтеграції в прикордонних регіонах істотно випереджають рівень міждержавного співробітництва.

Прикордонне співробітництво керується і координується створеною у 2001 році Радою керівників прикордонних областей Росії, Білорусі й України, секретаріат якої розташований у Харкові. Структури при Раді приймали саму активну участь у розробці ключових українсько-російських законопроектів – щодо ЄСП, а також до недавно прийнятого Закону України про прикордонне співробітництво й інших. Так, 7 листопада 2003 року були підписані установчі документи про створення в межах Харківської і Белгородської областей євро регіону «Слобожанщина» - самого східного на європейському континенті. Його базовою метою є спільне удосконалення і розвиток господарської інфраструктури, а також реалізація транскордонних проектів на основі взаємопов'язаних регіональних програм.

Співробітництво прикордонних регіонів захоплює не тільки економіку, але і практично всі сфери життя. Діють спільні регіональні екологічні програми, зокрема щодо рішення екологічних проблем у басейні Сіверського Дінця. У прикордонні йде дуже інтенсивний культурний обмін. Так, під егідою Консорціуму університетів прикордонних областей давно йде обмін студентами, викладачами, узгодження вузівських навчальних програм, відпрацювання механізмів трансферу інноваційних технологій.

Таким чином, при виборі гео економічної орієнтації України на ЕС та ЄСП та реалізації інноваційної моделі розвитку економіки Харківської області **необхідно:**

- створення *державного гарантійного фонду*, який би надавав підтримку й компенсував основні ризики тим банкам і фінансовим структурам, що наважилися профінансувати наукоємні проекти;
- розповсюдження *системи преференцій та пільг*, аналогічної існуючим в зонах пріоритетного розвитку й технопарках, на проекти, що внесені в офіційний Реєстр експортно-орієнтованих конкурентоспроможних проектів;
- подолання *фрагментарності пільг і преференцій* інноваційним проектам, спрямованим на створення конкурентоспроможної продукції та послуг;
- відродження *системи державної підтримки винахідницької та раціоналізаторської діяльності*, створення механізмів захисту власного інтелектуального продукту, як одного з головних питань національної безпеки;
- впровадження *державної політики і механізмів стимулювання створення й підтримки діяльності інноваційних фірм*, робота яких спрямована на

виробництво конкурентоспроможної продукції; створення в Україні окремої території з комплексом стимулів й державної підтримки приватних ініціатив в інноваційному підприємстві;

- формування *цілісних концернів та транснаціональних корпорацій* в тих галузях виробництва, де вже сьогодні харківська продукція відповідає світовому рівню за співвідношенням “ціна – якість”, а також використання українською стороною "резервів" захисту для вирішення проблем *реструктуризації підприємств тракторного та сільськогосподарського машинобудування*;

- переведення *взаємодії держави та бізнесу (в тому числі на регіональному рівні) на якісно нові засади*. Урядові та регіональні владні структури повинні бути націлені на просування вітчизняних товарів на ринки інших країн та захист внутрішнього ринку, а також на підтримку закордонних операцій “своїх” транснаціональних корпорацій.

- надання на державному та регіональному рівнях *підтримки інфраструктурним компаніям*, які створюють інформаційні системи для приватного бізнесу, надають рекомендації експортерам щодо політичного, підприємницького та інвестиційного клімату інших країн;

- подальший *розвиток прикордонного співробітництва* з регіонами-партнерами Російської Федерації, а також проведення у 2005 році цільового фінансування найбільш важливих транскордонних проектів, спрямованих на прискорений розвиток прикордонних територій.

Література:

1. Стратегія соціально-економічного розвитку Харківської області на період до 2011 року – Харків: Видавничий Дім „ІНЖЕК”, 2003. – 204 с.
2. Інноваційна стратегія українських реформ / Гальчинський А.С., Геєць В.М., Кінах А.К., Семіноженко В.П. – К.: Знання України, 2002. – 336 с.
3. Матюшенко І.Ю. Стратегічні напрямки структурно-інноваційної перебудови економіки Харківського регіону / Вісник ХНУ. Економічна серія. – 2004. - № 630. – С.18 – 22.
4. Матюшенко І.Ю. Вступ України до СОТ як засіб впровадження інноваційної моделі розвитку та підвищення конкурентоспроможності економіки Харківської області / Вісник ХНУ. Економічна серія. – 2003. - № 608. – С.211 – 217.
5. Матюшенко І.Ю. Харківська область: проблеми інноваційного розвитку в гео економічній системі координат / Науковий журнал „Економіка розвитку” № 1. – Х.: Харк. Нац. екон. ун-т, 2005. - С.20 – 27.

Аннотація

Рассмотрена проблема влияния геоэкономической ориентации Украины на перспективы реализации инновационной модели развития экономики Харьковского региона в условиях формирования Единого Экономического Пространства и стремления стать членом Европейского Союза. Приведен анализ последствий для харьковских предприятий от вступления Украины в международные экономические сообщества и представлены рекомендации по стимулированию инновационного развития области.

Ключевые слова: инновационная модель, экономическое развитие, геоэкономическая ориентация, единое экономическое пространство, европейский союз.

The problem of influence of geo – economic and geo – political orientation of Ukraine and the prospects of implementation of the innovational development model of Kharkiv region under the conditions of creation of Common Economic Market and the ardour to join the EU were considered. Analysis of consequences for enterprises of Kharkiv after joining international economic groupings and recommendations for fostering the innovational development of the region were provided.

Key words: innovational model, economic development, geo -economical orientation, Common Economic Market, European Union.